

Ulkoisen tarkastuksen toiminnan periaatteet

Tarkastuslautakunnan työskentelylle
ja arvioinnille

Sote ihmisen
kokoiseksi.

Sisällysluettelo

Periaatteet arviointityön toteuttamiselle	3
Tarkastuslautakunnan tehtävät	3
Valtuustokauden kattava arviointisuunnitelma ja tarkennettu vuosittainen työohjelma	6
Tarkastustoimijoiden yhteistyö hyvinvointialueella	6
Tarkastuslautakunnan jäsenten virkavastuu	6
Tarkastuslautakunnan resurssit	7
Arvioinnin yleiset periaatteet ja käsitteistö	8
Keskeinen käsitteistö	8
Arviointi ja raportointi	9
Arvioinnin eettiset periaatteet	11
Arvioinnin kohdentamisen periaatteet	12
Arviointien luokittelu	12
Arvioinnin laatu ja kehittäminen	14
Arvioinnin vaikuttavuus	15
Tarkastuslautakunnan arviointityön julkisuus ja tiedottaminen	15

Julkaisija
Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen
tarkastuslautakunta
pvm 03/2025
Ulkoisen tarkastuksen yksikkö

Periaatteet arviointityön toteuttamiselle

Arvioinnin periaatteet kuvaavat Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen tarkastuslautakunnan arviointitehtävän toteuttamisen periaatteita sekä arviointitulosten laadun ja vaikuttavuuden varmistamisen menettelytapoja. Arvioinnin periaatteiden määrittelyllä lisätään arvioinnin menettelyjen avoimuutta ja ennakoitavuutta.

Tarkastuslautakunnan tehtävät

Arvioinnin tehtävänä yhteiskunnassa on edistää hallinnon ja päätöksenteon avoimuutta, läpinäkyvyyttä ja toimintatapojen kehittämistä. Arvioinnin tavoitteena on tuottaa tietoa päätöksenteon tueksi ja se perustuu systemaattiseen tiedonkeruuseen ja analysointiin. Arviointi on osa demokraattista järjestelmää ja arvioinnin ja demokratian yhteyttä voidaan pitää merkittävänä, jos arvioinnin tulokset voidaan yhdistää resurssien jakamiseen. Tarkastuslautakunnan tavoitteena on tuottaa lisäarvoa ja tukea aluevaltuuston päätöksenteolle tuottamalla ja hankkimalla uutta tietoa ja näkemyksiä hyvinvointialueen taloudesta ja hallinnosta. Lisäarvoa tuottava arviointi sisältää arviointihavainnoista johdettuja johtopäätöksiä, toimenpidesuosituksia ja vaihtoehtojen pohdintaa.

Valtuuston tehtävänä on jakaa vuosittain talousarviossa resurssit hyvinvointialueen toiminnoille ja päättää keskeiset vuositavoitteet. Tarkastuslautakunta arvioi tavoitteiden toteutumista ja saattaa arviointinsa tulokset tiedoksi valtuustolle. Valtuusto voi halutessaan tehdä päätöksiä arviointitulosten pohjalta. Arvioinnilla edistetään ja vahvistetaan palvelujen tuottamista asiakaslähtöisesti ja tuloksellisesti. Tarkastuslautakunta toimii muista lautakunnista poiketen suoraan valtuuston alaisena, mikä korostaa lautakunnan riippumattomuutta muusta toimivasta johdosta.

Tarkastuslautakunnan tehtävät hyvinvointialuelain mukaan

Hyvinvointialuelain 125§:ssä määritellään hyvinvointialueen tarkastuslautakunnan tehtävät.

"Tarkastuslautakunta

Aluevaltuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella aluevaltuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;*
- 2) arvioida, ovatko aluevaltuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet hyvinvointialueella ja hyvinvointialuekonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;*

3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä taloussuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden riittävyttä talouden tasapainotuksen kannalta;

4) huolehtia hyvinvointialueen ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;

5) valvoa, että 89 §:ssä säädettyä velvollisuutta ilmoittaa sidonnaisuuksista noudatetaan, ja saattaa ilmoitukset aluevaltuuston tiedoksi;

6) valmistella aluehallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Aluehallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi hyvinvointialueen hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa aluevaltuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään aluevaltuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa aluevaltuustolle muitakin tarpeellisina pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Aluehallitus antaa aluevaltuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.”

Tarkastuslautakunnan tehtävät Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen hallintosäännön mukaan

85§ Tarkastuslautakunnan tehtävät, toimivalta ja raportointi

Tarkastuslautakunta huolehtii hyvinvointialueella säädettyjen tehtävien mukaisesti hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä, hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin toimintaan ja talouteen kohdistuvasta tavoite-, tuloksellisuus- ja tarkoituksenmukaisuusarvioinnista sekä sidonnaisuusilmoitusten ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvonnasta. Tarkastuslautakunta tekee myös aluevaltuustolle esityksen siitä, voidaanko tilinpäätös hyväksyä ja vastuuvapaus myöntää tilivelvollisille.

Tarkastuslautakunnan tehtävistä on säädetty laissa hyvinvointialueesta. Laissa säädettyjen tehtävien lisäksi lautakunta:

1. hyväksyy tarkastuslautakunnan toimikaudeksi arviointisuunnitelman sekä vuosittaisen työohjelman;
2. antaa arviointikertomuksessa valtuustolle arvionsa valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta edellisellä vuonna;
3. esittää kannanottonsa tilintarkastajan kertomuksessaan esittämiin muistutuksiin sekä asianomaisten niistä antamiin selityksiin ja aluehallituksen lausuntoon sekä esittää ehdotuksen toimenpiteistä, joihin lautakunnan valmistelu ja tilintarkastuskertomus antavat aihetta;

4. valvoo, että tilivelvolliset ovat ryhtyneet tarpeellisiin toimenpiteisiin niiden muistutusten johdosta, joihin tilintarkastus on antanut aihetta;
5. huolehtii, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa;
6. valmistelee valtuustolle esityksen tilintarkastajan valinnasta;
7. tekee ehdotuksen ulkoisen tarkastuksen päällikön valinnasta aluehallitukselle;
8. seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista ja tilintarkastajan tehtävien suorittamista sekä tekee tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi;
9. päättää tilintarkastusyhteisön tilintarkastukseen kuulumattomien erillishankintojen hyväksyttävyydestä;
10. tekee aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen sekä valtiontalouden tarkastusviraston tehtävien yhteensovittamisesta tarkoituksenmukaisella tavalla;
11. valvoo sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa sidonnaisuusilmoitukset aluevaltuustolle tiedoksi vuosittain ja;
12. on sidonnaisuusrekisterin rekisterinpitäjä ja huolehtii sidonnaisuusrekisterin julkisten tietojen julkaisemisesta hyvinvointialueen verkkosivuilla.

Tarkastuslautakunta päättää oman tehtäväalueensa osalta:

1. jäsentensä osallistumisesta tarvittaviin koulutus- ja opintotilaisuuksiin talousarvionsa raamien mukaisesti;
2. ulkoisen tarkastuksen päällikön viran haettavaksi julistamisesta;
3. ulkoisen tarkastuksen päällikön viran kelpoisuusvaatimuksista;
4. ulkoisen tarkastuksen päällikön palkkauksesta sekä muista ulkoisen tarkastuksen päällikköä koskevista palvelussuhdeasioista aluehallituksen määrittämässä rajoissa, minkä toimivallan lautakunta voi siirtää puheenjohtajalleen;
5. ulkoisen tarkastuksen päällikön ehdollisen valintapäätöksen vahvistamisesta;
6. alaistensa virkojen kelpoisuusvaatimuksista;
7. ulkoisen tarkastuksen päällikön avoimen viran määräaikaisesta hoitajasta enintään 9 kuukauden ajaksi ja;
8. virkavapaan myöntämisestä ulkoisen tarkastuksen päällikölle enintään 12 kuukauden ajaksi sekä sijaisen ottamisesta tälle ajalle.

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja päättää ulkoisen tarkastuksen päällikön osalta työterveyshuoltolain ja kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 19 §:n mukaisten terveydentilaa koskevien tietojen pyytämisestä sekä viranhaltijan määrittämisestä terveydentilaa koskeviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin.

Valtuustokauden kattava arviointisuunnitelma ja tarkennettu vuosittainen työohjelma

Lautakunta laatii koko toimikauden eli nelivuotisen valtuustokauden kattavan arviointisuunnitelman ja sitä tarkentavan vuosittaisen työohjelman. Arviointisuunnitelma laaditaan siinä vaiheessa, kun valtuusto on päättänyt valtuustokauden strategiasta. Arviointisuunnitelmassa määritetään arviointiaiheet, joiden arviointiin lautakunta toimikaudellaan erityisesti keskittyy. Arviointisuunnitelmaa voidaan päivittää vuosittain. Työohjelmassa lautakunta määrittää seuraavassa arviointikertomuksessaan raportoitavat arviointikohteet. Työohjelman ulkopuolelta otetaan uusia arvioitavia kohteita vain lautakunnan kollektiivisella päätöksellä.

Tarkastustoimijoiden yhteistyö hyvinvointialueella

Hyvinvointialueen tarkastustoimijoita ovat ulkoinen tarkastus ja sisäinen tarkastus. Ulkoinen tarkastus pitää sisällään tarkastuslautakunnan lisäksi sen alaisuudessa toimivan viranhaltijan sekä tilintarkastuksen. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on yhteensovittaa tarkastustoiminnot ja raportoida valtuustolle. Yhteensovittamisen ideana on päällekkäisen työn välttäminen, vuosisuunnitelman sovittaminen ja tiedon jakaminen. Käytännössä tämä tarkoittaa asiantuntijoiden yhteisiä keskusteluja ja kokouksia. Ulkoinen tarkastus voi myös avustaa tilintarkastajaa.

Tarkastustoimijoiden yhteistyöllä pyritään parantamaan hyvää hallintotapaa ja tilivelvollisuutta. Sen tavoitteena on tehokkuuden lisääminen, riskienhallinnan parantaminen ja eri tarkastustoimijoiden riippumattomuuden säilyttäminen.

Tarkastuslautakunnan jäsenten virkavastuu

Salassa pidettävän tiedon paljastaminen ilman lakiin perustuvaa syytä merkitsee aina virkasalaisuuden rikkomista. Hyvän hallinnon toimintatavan mukaista ei ole paljastaa ulkopuoliselle suljetussa kokouksessa käytyjä keskusteluja. Tarkastustyö on luottamuksellista ja se on pystyttävä takaamaan aina. Luottamushenkilö voi kertoa suljetuissakin kokouksissa esittämänsä mielipiteet ja omien puheenvuorojensa sisällön ulkopuolisille, mutta toimieliimen muiden jäsenten tai kuultavien käyttämien

puheenvuorojen julkista selostamista tai julkaisemista ei voida pitää asianmukaisena toimintana.

Laitteet, joilla tarkastuslautakunnan saamia ja valmistelemaa tietoa käsitellään, tulee olla asianmukaisesti suojattuja ja päivitettyjä. Mahdollisia käyttäjätunnuksia ja salasanoja tulee käsitellä ja säilyttää huolella noudattaen organisaation periaatteita. Tietojenkalastelu on nykyisin merkittävä uhka, joka tulee pitää aina mielessä. Myös ei-digitaalisen materiaalin käsittelyssä tulee olla huolellinen. Tietoturva- ja tietosuojaloukkauksista tulee ilmoittaa viipymättä Keusoten tietosuojatiimille.

Tarkastuslautakunnan resurssit

Tarkastuslautakunnan itsenäisyyttä ja erityisasemaa korostaa hyvinvointialuelain säännös, jonka mukaan aluehallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi vain hyvinvointialueen hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Tarkastuslautakunnan talousarviosta päätettäessä aluevaltuuston tulisi kiinnittää huomiota myös siihen, että tarkastuslautakunnan onnistuminen tehtävässään vaatii lautakunnan tueksi asiantuntevan ja osaavan organisaation.

Tarkastuslautakunnan alaisuudessa toimii ulkoisen tarkastuksen yksikkö, joka valmistelee tarkastuslautakunnan käsiteltäväksi tulevat asiat, avustaa lautakuntaa toiminnan ja talouden arviointitehtävässä, ja on oikeutettu tekemään toiminnan ja talouden tarkastuksia tilintarkastajan kanssa sovittavalla tavalla ja lautakunnan hyväksymän työohjelman mukaisesti. Ulkoisen tarkastuksen yksikköä johtaa tarkastuspäällikkö.

Tarkastuslautakunnalla on salassapitoa koskevien säännösten estämättä oikeus saada hyvinvointialueen viranomaisilta ne tiedot ja nähtävikseen ne asiakirjat, joita se pitää tarpeellisina arviointitehtävän hoitamiseksi.

- Työskentely perustuu kollegiaaliseen työskentelyyn ja päätöksentekoon.
- Oikeus on lautakunnalla toimielimenä ja liittyy lautakunnan asioiden valmisteluun.
- Tietopyynnön perustuvat tarkastusintressiin.
- Oikeus ei koske konserniin kuuluvan osakeyhtiön tietoja.

Arvioinnin yleiset periaatteet ja käsitteistö

Tarkastuslautakunnan arvioinnin tavoitteena on objektiivinen ja luotettava kuvaus. Arvioinnille tyypilliseen tapaan tarkastuslautakunta pyrkii arvotettaviin johtopäätöksiin. Arvottaminen perustuu aina kriteereihin, jotka määrittävät arvioinnissa hyvänä ja tavoiteltavana pidettävän asiantilan. Arvioinnin tavoite on toiminnan kehittäminen. Tarkastuslautakunta nostaa arviointikertomuksessa esiin positiivisia huomioitaan, kehittämiskohteita sekä havaitsemiaan epäkohtia. Tarkastuslautakunta tekee arvioinnit valtuuston päätöksenteon tueksi ja tiedoksi sekä kuntalaisille että valtuutetuille.

Keskeinen käsitteistö

Arviointisuunnitelma

Valtuustokauden kattava arviointisuunnitelma, joka voidaan laatia, kun valtuusto on hyväksynyt hyvinvointialuestrategian. Arviointisuunnitelmaa voidaan päivittää tarvittaessa ja siihen on mahdollista lisätä arviointiaihteita.

Tarkastuslautakunnan työohjelma

Vuosittainen työsuunnitelma tarkastuslautakunnalle. Sisältää yksityiskohtaisemman arviointivuoden suunnittelun, työjärjestyksen ja tarkastuslautakunnan tärkeät päivämäärät kuten kokoukset ja koulutukset. Vuosittaista työohjelmaa voidaan tarvittaessa täydentää ylimääräisillä arviointiaiheilla ja -kokouksilla tarkastuslautakunnan niin päättyessä.

Arviointikohde

Arviointikohde voi olla esimerkiksi palvelualue, tehtäväalue, yksikkö, tai palvelu johon arviointi kohdistuu tai joku tietty aihepiiri tai ilmiö johon arviointi kohdistuu.

Arviointilomake

Suunnitelma arvioinnista. Sisältää arviointikohteen perustietoja, aikatauluja ja käytännön ohjeita arviointiin liittyen. Arviointilomakkeelle kerätään tarkastuslautakunnan asettamat ennakkokysymykset, joihin pyydetään ennakoon vastaukset ennen varsinaista arviointikokousta. Arviointilomake sisältää keskeisiä tietoja ja mahdollisia havaintoja arviointikohteesta

Arviointikysymys

Arviointikysymys asetetaan arviointityön alussa ja sen avulla selvitetään mitä arvioinnilla halutaan saada selville. Se voidaan jakaa osakysymyksiin. Joskus arvioinnissa voi olla useampi arviointikysymys.

Arviointikriteeri

Asioiden tavoitetilä, johon asioiden vallitsevaa tilaa verrataan. Nämä voivat olla esimerkiksi valtuuston tavoitteista johdettuja kriteerejä tai laista ja muista normeista kuten organisaation ohjeista tulevia kriteerejä.

Arviointimuistio

Arviointikokouksen jälkeen laaditaan kokouksessa kuullun ja ennakkovastausten perusteella arviointimuistio. Arviointimuistioon kootaan myös muuta arviointiaiheeseen liittyvää arviointimateriaalia. Laadittua arviointimuistiotäydennetään tarkastuslautakunnan kokouksessa ja arviointimuistiosta kerätään keskeinen tieto arviointikertomustekstiin.

Arviointikokous

Tarkastuslautakunnan kokouksessa asiakohtana kuultava toimialojen vastuuviranhaltijoiden selostustilaisuus, jossa on mahdollisuus avoimeen keskusteluun. Tilaisuudessa vastuulliset kuvaavat oman yksikkönsä toimintaa ja lautakunta esittää mahdollisia kysymyksiä. Kuulemistilaisuus kestää yleensä enintään tunnin asian laajuuden mukaan. Asian esittelyyn asiakohdan aikana on varattu noin 30 min, jonka jälkeen on varattu aikaa keskustelulle ja lisäkysymyksille.

Arvioinnin tietolähde

Arvioinnin tietolähteenä voivat toimia mm. tilinpäätös ja toimintakertomus, talousarvio, pöytäkirjat, viranhaltijoiden ja asiantuntijoiden kuulemiset lautakunnan kokouksissa, muut raportit kuten henkilöstökertomus, laaturaportit, riskiarviot, tietoaltaaseen tehdyt pyynnöt, kyselyt, haastattelut ja kirjalliset tietopyynnöt, selvitykset ja tutkimukset, tilastoaineistot, arviointikäynnit sekä tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen raportit.

Arviointi ja raportointi

Arviointikertomuksesta ja muusta raportoinnista säädetään hallintosäännössä 87§:ssä. Hallintosäännön mukaisella tavalla tarkastuslautakunta raportoi vuosittain arvioinnin tuloksista valtuustolle. Ennen arviointikertomusta tarkastuslautakunta voi antaa tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Tarkastuslautakunta voi raportoida tilikauden aikana aluevaltuustolle myös muista merkittävistä havainnoista.

Arviointikokous

Vuosittainen tarkastuslautakunnan työohjelma sisältää mahdollisen kuulemistilaisuuden ajankohdan, kuultavat ovat yleensä viranhaltijoita tai luottamushenkilöitä, muita arviointikohteen vastuuhenkilöitä tai asiantuntijoita. Kuuleminen järjestetään yleensä osana lautakunnan normaalia kokousta.

Kuulemistilaisuutta varten ulkoisen tarkastuksen yksikössä voidaan laatia lautakunnan omaan käyttöön arviointimuistio, joka sisältää arviointikohteeseen liittyviä arviointitilaisuudessa tarvittavia perustietoja. Lautakunta voi tilaisuudessa tehdä lisäkysymyksiä. Kuulemistilaisuuden lopuksi lautakunta keskustelee, ohjaa arvioinnin valmistelua ja määrittelee tarvittaessa ulkoisen tarkastuksen yksikölle lisäselvitettävät asiat. Tämän arvioinnin pohjalta valmistellaan arviointikertomus.

Arviointikertomus

Arviointikertomuksen arviointikohteet ovat määritelty vuosittain työohjelmassa, lisäksi lautakunta päättää arviointikohteiden toteutuksesta, joiden arviointi valmistallaan ulkoisen tarkastuksen yksikössä.

Arvioinnit sisältävät perustietoa kohteesta, arvioinnin rajaukset, arviointikysymykset sekä mahdolliset johdetut tarkentavat kysymykset ja arviointikriteerit. Arvioinnin rajausta on tärkeä osa arviointia, sillä se määrittää millä tasolla arviointia toteutetaan, mitkä asiat sisältyvät arviointiin ja mitkä jätetään sen ulkopuolelle.

Arviointikertomuksen tekstit toimitetaan aina arviointikohteille asiatarastukseen. Toimitettavaan aineistoon eivät sisälly tarkastuslautakunnan johtopäätökset tai kannanotot. Tarkastuslautakunta käsittelee kaikki arviointikertomukseen tulevat tekstit, joihin sisältyy johtopäätökset sekä määrittää lautakunnan tekemät kannanotot.

Tarkastuslautakunta hyväksyy ja allekirjoittaa valmiin arviointikertomuksen. Arviointiraporttiluonnos valmistellaan lautakunnan vahvistamien toimintaperiaatteiden mukaisesti ulkoisen tarkastuksen yksikössä ja käsitellään tarkastuslautakunnassa.

Arviointikertomuksen ulkoasu laaditaan soveltuvien osien Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen brändin mukaiseksi. Siinä huomioidaan selkokieliisyyden periaatteet ja saavutettavuus. Arviointikertomus julkaistaan vuosittain hyvinvointialueen omilla verkkosivuilla.

Tarkastuslautakunnan väliarviointi

Tarkastuslautakunnan olisi perusteltua tuottaa arviointikertomuksen lisäksi vuoden aikana myös muita arviointiraportteja tai ennusteita talousarvion ja tavoitteiden toteutumisesta. Nämä raportit olisi mahdollista luontevasti liittää esimerkiksi osavuosikatsauksien käsittelyn yhteyteen. Tarkastuslautakunta laatii mahdollisen väliarvioinnin toisen osavuosikatsauksen pohjalta, jossa tarkastuslautakunta arvioi kuluvan vuoden talousarviotavoitteiden toteutumisedellytyksiä.

Arvioinnin toteuttamistavat

Yleisesti arvioinnissa hyödynnetään eri tietolähteitä ja analysoidaan niitä vertaamalla asioiden tavoitetilaa (arviointikriteerit) asioiden vallitsevaan tilaan. Arviointia voidaan valmistella ulkoisen tarkastuksen yksikön omana toimintana tai tehdä yhdessä muiden kaupunkien tai yhteistyöorganisaatioiden kanssa. Tarkastuslautakunta voi halutessaan hankkia erillisiä selvityksiä tai arviointeja tai niiden osia asiantuntijoilta. Lautakunnan työohjelmassa olevat arviointikohteet ovat laajuudeltaan erilaisia.

Arvioinnin eettiset periaatteet

Hyvä aluevaltuustotyöskentely perustuu luottamukseen, avoimuuteen ja aluevaltuustoryhmien väliseen yhteistyöhön. Näin myös tarkastuslautakuntatyöskentely.

Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen henkilöstölle on laadittu eettiset ohjeet, joita tarkastuslautakunta noudattelee arvioinnissaan soveltuvien osin.

Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella arvot ovat peruseriaatteita, jotka ohjaavat päivittäisessä toiminnassamme.

Ihmislähtöisyys: Ihmislähtöisyys on punainen lanka kaikessa toiminnassamme. Kohtelemme kaikkia yhdenvertaisesti arvokkaina ja ammattitaidolla. Toimimme luottamuksen arvoisesti.

Yhteistyö: Yhdessä tekeminen on voimavaramme, jolla saavutamme tavoitteemme. Kannustamme asukkaita ja yhteistyökumppaneita osallistumaan ja vaikuttamaan.

Vaikuttavuus: Pyrimme jatkuvasti parantamaan ja kehittämään toimintaamme lisätäksemme palvelujemme vaikuttavuutta. Olemme rohkeita uudistajia asiakkaidemme tarpeet ymmärtäen.

Eettisten ohjeiden mukaan Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen arvot sekä toimintakulttuuri turvaavat eettisesti kestävän toiminnan.

Tarkastuslautakunta toimii eettisesti siten, että;

- rakennamme jokainen hyvää, arvostavaa ja kannustavaa ilmapiiriä ja keskustelukulttuuria,
- kunnioitamme asiakkaan/potilaan ihmisarvoa ja perusoikeuksia,
- toimintamme lähtökohtana on aina asiakkaan ja potilaan etu,
- kohtaamme aidosti ja kuuntelemme
- otamme vastuun työmme laadusta ja asiakas- ja potilaslähtöisyydestä
- ulotamme eettisen arvioinnin päätöksenteon kaikille tasoille.

Tämän lisäksi tarkastuslautakunta noudattaa turvallisen tilan periaatteilla ja toimintatavoilla pyritään luomaan tila, jossa kaikki pyrkivät omalla toiminnallaan rakentamaan yhdenvertaista, kunnioittavaa ja avointa ilmapiiriä sekä keskustelua.

Arvioinnin kohdentamisen periaatteet

Arviointeja kohdennetaan ja kohdentamisen peruslähtökohtana on tarkoituksenmukaisuus. Tarkoituksenmukaisimpia ovat esimerkiksi taloudellisesti merkittävimmät, laadun kannalta merkittävimmät, asiakkaan saaman palvelun kannalta kriittiset tai vaikka ajankohtaiset aiheet. Ilman tarkempaa kohdennusta olevat arviointiaiheet voivat jäädä hyödynnettävyydeltään suppeiksi, jonka vuoksi yleensä arvioinneissa on kohdennettuja arviointikysymyksiä.

Arviointien luokittelu

Aluevaltuusto asettaa tavoitteita hyvinvointialueelle. Tarkastuslautakunnan lakisääteinen tehtävä on arvioida näiden tavoitteiden toteutumista. Tarkastuslautakunnan toteuttaman arvioinnin tulee olla pitkäjänteistä, jonka vuoksi lautakunnan tulee arvioinnissaan kiinnittää huomiota erityisesti hyvinvointialuestrategiassa asetettujen pitkän aikavälin tavoitteiden toteutumiseen. Valtuuston asettamat tavoitteet löytyvät hyvinvointialuestrategian lisäksi talousarviosta ja muista toimintaa ohjaavista asiakirjoista.

Aluevaltuuston asettamien tavoitteiden arviointi

Kaikkien tavoitteiden toteutumista ei käydy arviointikertomuksessa yksityiskohtaisesti läpi, vaan arviointi kohdistetaan keskeisempiin, eli strategisiin tavoitteisiin. Aluevaltuuston asettamien tavoitteiden arviointi perustuu pääosin tilinpäätöksessä annettuihin tietoihin. Mikäli tavoite ei ole toteutunut, pyritään selvittämään syy siihen.

Toteutuneiden tavoitteiden osalta voidaan arvioida muun muassa sitä, minkälaisin toimenpitein tavoite on saavutettu ja minkälainen ohjausvaikutus tavoitteella on saatu aikaan.

Tarkastuslautakunnan tehtävä ei ole ottaa kantaa siihen, mitä aluevaltuusto on asettanut tavoitteeksi. Sen sijaan tarkastuslautakunta voi arvioida tavoitteiden ymmärrettävyyttä ja mitattavuutta. Lisäksi tarkastuslautakunta arvioi harkitsemassaan laajuudessa hyvinvointistrategiassa asetettujen tavoitteiden toteutumista ja sitä, toteuttavatko talousarviossa asetetut tavoitteet hyvinvointialuestrategiaa.

Tavoitteiden toteutumisen arvioinnin lisäksi tarkastuslautakunnalla on oikeus arvioida myös hyvinvointialueen toiminnan, talouden, toimintatapojen ja palvelujen järjestämisen tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta.

Talouden arviointi

Hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin taloutta ja talouden tilaa arvioidaan vuosittain. Talouden osalta tarkastuslautakunnan tehtävänä on hyvinvointialuelain mukaan: "Arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä taloussuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden riittävyttä talouden tasapainotuksen kannalta." Tarkastuslautakunnan on siis puututtava arviointikertomuksessaan hyvinvointialueen talouden tasapainotukseen, mikäli hyvinvointialueen talous tai taloutta koskevat suunnitelmat ovat alijäämäisiä. Hyvinvointialuelain mukaan hyvinvointialueen taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään talousarviovuotta seuraavan toisen vuoden päättyessä.

Tarkastuslautakunta toteuttaa väliarvioinnin vähintään kerran tilikauden aikana, jossa arvioidaan muun muassa talousarvion ja tavoitteiden toteutumista. Väliraportti annetaan tilikauden aikana, jotta aluevaltuusto pystyy tarvittaessa reagoimaan jo tilikauden aikana esimerkiksi talousarvion määrärahoihin ja ottamaan arvioinnin tulokset tarvittaessa huomioon seuraavan talousarvion valmistelussa.

Tuloksellisuuden arviointi

Tarkastuslautakunnan tehtävä on kiinnittää huomiota toiminnan, toimintatapojen ja palvelujen järjestämisen tuloksellisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen. Tuloksellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden arviointi kohdistuu siihen, että hyvinvointialueen varoja käytetään taloudellisesti, tehokkaasti ja vaikuttavasti. Tuloksellisuuden arviointi kohdistetaan tuloksellisuuden kannalta keskeisiin tavoitteisiin. Tuloksellisuuden arviointi voi kohdistua esimerkiksi toiminnan suunnitteluun, organisaatorakenteisiin, toiminnan ohjaukseen ja johtamiseen, toiminnan tuloksiin ja vaikutuksiin sekä toiminnan taloudellisuuteen ja tehokkuuteen.

Palvelujen vaikuttavuus

Palvelujen ja toiminnan vaikuttavuutta arvioidaan tarkastelemalla palveluille ja toiminnalle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Palvelujen ja toiminnan vaikuttavuuden muutosta voidaan kuvata muutoksena suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Palvelujen laatu

Palvelujen laatu kuvaa asiakaspalvelun toimivuutta ja asiakkaan kokemusta laadusta. Palvelujen laatua voidaan arvioida esimerkiksi asiakastytyväisyyskyselyjen tulosten avulla, hoito- ja palvelutakuun toteutumisena tai haittatapahtumien perusteella. Palvelujen laatua voidaan tarkastella myös omavalvonnan toimivuuden sekä ulkoisten valvontaviranomaisten muistutusten ja määräysten perusteella.

Henkilöstö

Tarkastuslautakunta huomioi vuosittain työssään myös henkilöstönäkökulman. Tarkastuslautakunta voi halutessaan kuulla henkilöstön edustajia, tehdä henkilöstökyselyitä ja seurata henkilöstön sairauspoissaolotilastoja. Näiden lisäksi tarkastuslautakunta seuraa vuosittain henkilöstölle tehtävien henkilöstökyselyjen tuloksia.

Tarkoituksenmukaisuuden arviointi

Toiminnan tarkoituksenmukaisuuden arviointi voidaan liittää kaikkiin arviointikohteisiin. Hyvinvointialuelain mukaan tarkastuslautakunta arvioi onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja toiminnan tarkoituksenmukaisuus vastaa kysymykseen saavatko alueen asukkaat sitä hyötyä, mitä palveluilla tavoitellaan.

Lähestymistapoja muuhun toiminnan arviointiin voi olla esimerkiksi yksittäiseen kysymykseen vastaaminen tietyn palvelun osalta. Arviointikysymys voi liittyä palvelujen saatavuuteen, palvelussa ilmenneeseen ongelmaan, palvelun kustannuksiin tai asiakaskokemukseen. Arviointi voidaan toteuttaa toiminnan ja palvelun järjestämisen näkökulmasta. Ostopalveluiden arvioinneissa voidaan arvioida esimerkiksi palvelun laatua ja vertailla eri ostopalvelujen tuottajien palveluita. Myös ilmiölähtöinen arviointi on mahdollista. Tarkastuslautakunta voi tarkastella esimerkiksi hankkeita ennakoidusti. Tällöin tarkastellaan esimerkiksi hanke- tai kehittämissuunnitelmaa ja arvioidaan, onko toiminnan kehittämisessä huomioitu strategianmukaisuus, asiakaslähtöisyys ja tuloksellisuus. Arvioinnissa voidaan lisäksi tarkastella, onko hankkeen tulosten mittaamiseen valmistauduttu.

Arvioinnin toteuttaminen suunnitellaan aina siten, että tiedon hyödyntämisen näkökulma huomioidaan koko arviointoprosessin ajan. Arvioinneilla pyritään tuottamaan tarpeellista ja hyödynnettävissä olevaa tietoa mahdollisimman ajantasaisesti. Arviointitietoa tuotetaan myös seurannan näkökulmasta työohjelmaa pidemmältä ajanjaksolta.

Arviointiraportin sisältö on pitkälti tarkastuslautakunnan itsensä päätettävissä.

Lain hyvinvointialueesta 125§ mukaisesti aluehallitus antaa aluevaltuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Aluehallituksen lausunto on perusteltua nähdä dialogina tarkastuslautakunnan kanssa. Koska lausunto perustuu sen alaisten toimielimien ja viranhaltijoiden valmisteluun, se on myös luonteva ja toimiva tapa saattaa tarkastuslautakunnan havainnot ja mahdolliset kehittämis ehdotukset myös laajemmin koko organisaatiolle ja saada niitä myös tätä kautta osaksi toiminnan kehittämistä.

Tarkastuslautakunta seuraa kannanottojensa vaikuttavuutta valitsemalla määrittämillään kriteereillä osan kannanotoistaan seurattavaksi tai jatkoseurattavaksi. Ulkoisen tarkastuksen yksikkö kerää toimialojen vastauksista ja muista tietolähteistä seurantatiedot.

Arvioinnin laatu ja kehittäminen

Tarkastuslautakunnan toiminnassa ja tehtävien toteutuksessa on jatkuvan kehittämisen periaate. Lautakunta seuraa palautetta, jota se saa arviointikertomuksista muun muassa aluevaltuustolta. Tarkastuslautakunta voi tehdä valtuutetuille kyselyitä tai voi kerätä

palautetta toiminnastaan muulla tavalla. Lautakunta tekee jokaisen toimikautensa aikana omaa toimintaansa koskevan itsearvioinnin. Lisäksi tarkastuslautakunta pyrkii vuosittain kehittämään omaa toimintaa yhteisessä kehittämisspäivässä tai muissa vastaavissa tilaisuuksissa.

Arvioinnin kehittämiseksi lautakunnan jäsenet sekä ulkoisen tarkastuksen yksikkö osallistuvat erilaisiin koulutuksiin, yhteistyöseminaareihin, tapaamisiin sekä pyrkivät tekemään jatkuvaa yhteistyötä eri lautakuntien ja viranhaltijoiden kanssa. Lautakunta voi järjestää myös omia seminaareja.

Arvioinnin vaikuttavuus

Arvioinnin vaikuttavuutta voi tapahtua jo arviointityön aikana. Vuorovaikutus sidosryhmien kanssa ja hyvä yhteistyö edistävät vaikuttavuutta. Arvioinnin vaikuttavuutta seurataan ja raportoidaan arviointikertomuksessa olevalla jälkiseurantaosiolla. Arvioinnin vaikuttavuuden seuranta on toteutettu niin, että kertomuksessa seurattavat asiat siirtyvät arviointikertomuksesta toiseen, mikäli asiantila ei ole korjaantunut. Lautakunta voi halutessaan esittää lisäkysymyksiä arviointikohteilta arvioidakseen vaikuttavuutta seurannan aikana.

Tarkastuslautakunnan arviointityön julkisuus ja tiedottaminen

Tarkastuslautakunnan toiminta on pääsääntöisesti julkista. Arviointimuistiot laaditaan lautakunnan omaan käyttöön. Ne ovat julkisuuslain mukaisia valmisteluasiakirjoja ja siten salaisia. Arviointityön luonne edellyttää luottamuksellisuutta, jotta arviointikohteet voivat kertoa avoimesti asioistaan. Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelmaa tai arvioinnin työohjelmaa ei aseteta julkisesti nähtäville.

Arviointikokouksista tiedottaminen kuuluu ulkoisen tarkastuksen yksikölle. Kokouksista pyritään tiedottamaan arviointikohteita hyvissä ajoin, jotta kokousajankohdat saadaan aikataulutettua. Arviointimuistiot ja työohjelma tulevat julkisiksi, kun arviointikertomus kultakin vuodelta on hyväksytty.

Tarkastuslautakunnan julkisia raportteja ovat arviointikertomus ja väliraportti. Nämä ovat kaikkien saatavilla hyvinvointialueen verkkosivuilla. Arviointikertomuksen julkaisemisen ja siitä tiedottamisen tavoite on edistää arvioinnin vaikuttavuutta ja samalla toteuttaa kuntalain mukaista viestintävelvoitetta. Arviointikertomuksen valmistuttua pidetään valtuuston puheenjohtajiston, tarkastuslautakunnan puheenjohtajiston sekä ulkoisen tarkastuksen yksikön kanssa arviointikertomuksen luovutustilaisuus.

Muita tarkastuslautakunnan tiedottamisen tapoja ovat uutinen hyvinvointialueen verkkosivuilla ja lehdistötiedote. Arviointikertomus jaetaan valtuutetuille, arviointikohteille ja muille tarkastuslautakunnan tai ulkoisen tarkastuksen yksikön tarpeelliseksi katsomille tahoille. Mahdollisuuksien mukaan käytetään myös muita tiedottamisen tapoja, kuten esittelytilaisuuksia.

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue
Hallinto ja demokratiapalvelut
Ulkoisen tarkastus/tarkastuslautakunta

Tarkastuspäällikkö
Taija Myyrä
+358 40 807 5071